HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בסירוגין. אם לא שכב אחריו ראשי תיבות עד סוף המקרא ואת כי שטית ואחריו ראשי תיבות עד סוף המקרא יתן ה׳ אותך ואחריו ראשי תיבות עד סוף המקרא ונאו המים ואחריו ראשי תיבות א[(אם שכב ואת כי שטית): **להביא דלתות.** לשער המזרח של העזרה ושל נחושת היו: **נחשון.** סערה: **והטילוה ים.** להקל לספינה: **וררה.** חבקה: **נגמלה.** פורט״ו מקום שהספינות נמשכות שם ליבשה: **רחיטנו.** לשון דלת שהוא רץ ונועל רץ ופותח: **אלא ברית יש.** כאילו כרתו ברית זו עם זו ויש אומרים ברייתא יש: (ב) **פרק.** הכרעת קול נעימה: **על מעשה הכתב.** קושר ד׳ קולמוסין בד׳ אצבעותיו וכותב שם בן ארבע אותיות כאחד: **גמ׳ לדום.** מן התנור: **שהנו.** שבאו מן אלכסנדריא לפי שלא היו יודעים לדדות מן התנור שלא יהא נשבר לפי שהוא עשוי כמין תיבה (ג) פרולה כמין ספינה היו ירחים לדבקם מבפנים לתנור ואופין אותן מבחוץ: **לפנו להם שברים.** מתרומת הלשכה: **ועל דבר זה מזכיריס אותם נשבח שמעונס בו׳: לפטם.** לכתוש הסמנין ולערבם יפה כמו שנאמר (שמות ל) ממולח: **להעלות עשן.** שלא היו מכירין בעשב שהוא מעלה את העשן זוקף ומתמר כמקל: **מיעט בכודם.** בחורבן ביתו: **מעלה עשן.** עשב שהוא מעלה עשן ראיתי כנגדי: **מגילת סממנין.** שכתובין בה שמות סמני הקטורת: **מכאן אמר בן עזאי.** ממעשה בית גרמו ובית אבטינס שבקשו חכמים לדחותם ממקומם ולא יכלו: (ד) **בשמך יקראוך.** לא ידלג אדם לומר פלוני יקפח פרנסתי כי על כרחך בשם יקראוך לבא ולשוב במקומך: ומשלך

א בסירוגין: ניקנור נעשו נסים לדלתותיו: ת״ר (ב) מה נסים נעשו לדלתותיו אמרו כשהלך ניקנור להביא דלתות מאלכסנדריא של מצרים בחזירתו עמד עליו נחשול שבים לטבעו נטלו אחת מהן והטילוה לים ועדיין לא נח הים מזעפו בקשו להטיל את חברתה עמד הוא וברכה אמר להם הטילוני עמה מיד נח הים מזעפו והיה מצטער על חברתה כיון שהגיע לגמלה של עכו היתה מבצבצת ויוצאה מתחת דופני הספינה ויש אומרים בריה שבים בלעתה והקיאתה ליבשה ועליה אמר שלמה [1]קורות בתינו ארזים רהיטנו ברותים אל תיקרי ברותים אלא [2]ברית ים

ג לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי ניקנור מפני שנעשו בו נסים ויש אומרים (ד) מפני שנחושתן מוצהבת היתה ר׳ אליעזר בן יעקב אומר [3]נחשת קלוניתא היתה והיתה מאירה כשל זהב: **מתני׳** ואלו לגנאי של בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת הוגרם בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב על הראשונים נאמר [2]זכר צדיק לברכה ועל אלו נאמר [2]ושם רשעים ירקב: **גמ׳** ת״ר (ה) בית גרמו היו בקיאין במעשה לחם הפנים ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לאפות כמותן ולא היו יודעין לדדות כמותן שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ והללו מסיקין מבפנים ואופין מבפנים הללו פיתן מתעפשת והללו אין פיתן מתעפשת כששמעו חכמים בדבר אמרו כל מה שברא הקב״ה לכבודו בראו שנאמר [3]כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו (ו) וחזרו בית גרמו למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכרן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה (ז) ר׳ יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים זה ניזונין לקיים מה שנאמר [4]והייתם נקיים מה׳ ומישראל: של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת: ת״ר (ח) בית אבטינס היו בקיאין במעשה הקטורת ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לפטם כמותם ולא היו יודעין להעלות עשן כמותן של הללו מתמר ועולה במקל של הללו מפציע לכאן ולכאן וכששמעו חכמים בדבר אמרו (ח) כל מה שברא הקב״ה לכבודו בראו שנאמר (ט) [5]כל פעל ה׳ למענהו (י) וחזרו בית אבטינס למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכרן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו יודעין היו של בית אבא ללמד אמרו ליחרב אמרו שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא יצאת כלה מבושמת מבתיהן וכשנושאין אשה ממקום אחר מתנין עמה שלא תתבסם שלא יאמרו ממעשה הקטורת מתבסמין לקיים מה שנא׳ והייתם נקיים מה׳ ומישראל תניא אמר ר׳ ישמעאל פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אחד מבני בניהם אמרתי לו אבותיך בקשו להרבות כבודן ורצו למעט כבוד המקום עכשיו כבוד מקום במקומו ומיעט כבודם אמר ר׳ עקיבא (י) (פעם אחת) סח לי ר׳ ישמעאל בן לוגא פעם אחת יצאתי אני ואחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים וראיתי (יא) (ששחק ובכה) אמרתי לו מפני מה בכית אמר לי כבוד אבותי נזכרתי ומפני מה שחקת אמר לי שעתיד הקב״ה להחזירה לנו ומפני מה נזכרת אמר לי מעלה עשן כנגדי הראהו לי אמר לי שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם אמר ר׳ יוחנן בן נורי פעם אחת מצאתי זקן א׳ ומגילת סממנין בידו אמרתי לו מאין אתה אמר לי מבית אבטינס אני ומה בידך אמר לי מגילת סממנין הראהו לי אמר לי כל זמן שבית אבא היו קיימין לא היו מוסרין אותו לכל אדם ועכשיו הרי הוא לך והזהר בה וכשבאתי וסחתי דברי לפני ר״ע אמר לי מעתה אסור לספר בגנותן של אלו מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך ומשלך

מסורת הש״ס

(א) [תוספתא׳ פ״ב ה״ד], (ב) [בע״י בריתים חדא תיבה וחד הוא כפי׳ ראשון של רש״י], (ג) [מדות פ״ג מ״ג], (ד) [שם], (ה) שקלים פ״ה ה״ו [תוספ׳ פ״ב ה״ה], (ו) [בס״ח: יחזרו], (ז) [עיין הגהה זו בע״י ותמצא שם כמה שנויים], (ח) [תוספתא פ״ב ה״ו], (ט) [פי׳ פעל ה׳ ונתן חכמה לזה יזהר מזה למענהו כדי שלא תהא המלאכה אלא במי שהוא חפץ ערוך בשם ר״ח בערך פעל], (י) [בע״י ליתא], (יא) [נ״ל שבכה ושחק וכ״ל בע״י].

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ כל מה שברא הקב״ה לכבודו בראו שנאמר כל פעל ה׳ למענהו נ״ב וקשה למה לחם טעם זה ת״ל משום מעלה עשן דהוה ליה ביאור ריקנית ואם תיסר אחת מכל קממניה מייב כדאיתא פ׳ ה׳ דף נ״ג: (ב) רש״י ד״ה פרק בשיר הכרעת קול: (ג) ד״ה שהנו כו׳ כמין תיבה פרולה או כמין ספינה רוקדת היו ירחים לדבקם: (ד) ד״ה בשמך יקראוך כלומר לא ידלג וכו׳ על כרחם בשמך יקראוך לבוא ולישב במקומך:

תוס׳ ישנים

עמד נחשול כו׳. לא מפני שעשה עבירה כשהלך למצרים כדאמרינן בספרי לגור שם לי אתה מחזר אבל אתה מחזר לקחורה ולכיבוש הארץ. והללו **פתן מתעפשת.** ואע״פ שהיה הלחם חם ביום הלקחו, מ״מ מה שאיפשר בידי אדם לא היה הקב״ה רוצה לתקן. **שנאמר כל פעל ה׳ למענהו.** הכא לא מייתי קרא דלכבודי בראתיו שאין כל כך גנאי אם היה מפצע ואין זה אלא [מכמה] יתרה דבעינן, משום דכתיב כל פעל וגו׳. ה״ג בספרים וקנים ובכמה ספרים ומה **ראית** [ו]הוכרת **מעלה** (צערו) [תמרו] כנגדו. פי׳ אותו עשב שמעלה עשן כנגדו ואינו מפצע לכאן ולכאן אלא מתמר ועולה כמקל ראיתי שלא היה שום אדם מכיר אלא הם, אבל עשב אחר שמו מעלה עשן היו מכירין אנשי אלכסנדריא שאם חיסר בקטורת חייב מיתה. ולספרים שמוהה בהם מעלה עשן כנגדי אין הלשון [מכוון] דהוה ליה למימר ראיתי או מעלה עשן אלא. מיהו יש ספרים שכתב בה במסכת שקלים [פ״ה ה״א] מעלה עשן עומד לנגדי. ובתוספתא [יומא פ״ב ה״ו] כתוב ראיתי כנגדי. מיהו אותם ספרים דגרסי גירסא ראשונה יש לפרש כדפרישית. ויש תוספתא שנאמר בה מעלה עשן לנגדי ולא כתב בה לא עומד ולא ראיתי, ודומה שהגיהו עומד או ראיתי לתקן הלשון, וכדפרישית עיקר. ה״ר אלחנן.

עין משפט
נר מצוה

נו א מיי׳ פ״ז מהלכות ס״ת הל׳ יד טוש״ע י״ד סי׳ רפג סעיף ג:
נז ב מיי׳ פ״ה מהל׳ בית הבחירה הל׳ ה:

תורה אור השלם

1. קֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים רַהִיטֵנוּ בְּרוֹתִים:
שיר השירים א יז
2. זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב:
משלי י ז
3. כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו:
ישעיה מג ז
4. וְנִכְבַּשָּׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְיָ וְאַחַר תָּשׁוּבוּ וְהֱיִיתֶם נְקִיִּם מֵיְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לַאֲחֻזָּה לִפְנֵי יְיָ:
במדבר לב כב
5. כֹּל פֹּעַל יְיָ לְמַעֲנֵהוּ וְגַם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה:
משלי טז ד

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] רש״י ד״ה בסירוגין וכו׳ (אם שכב ואת כי שטית) נ״ב השיח יצחק עשה ממנו דבור בפ״ע וקאי אלגליע בסוף העמוד דאמר הש״ס אם שכב ומפרש רש״י דהיינו מה דכתיב ואת כי שטית דאם שכב בקבל. יעוש״ה כי האמת שם:

לעזי רש״י

פורט״ו [פור״ט]. נמל.

מוסף רש״י

לכבודו. לשנתו (אבות פ״ו הי״ד).

רבינו חננאל

ואלו לגנאי בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים. ולא היו יודעים לדדות, פי׳ כגון רדן בשולי המחתה [תמיד פ״ו], וכמו שאומרים יצא רדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה [שבת קיז]. וכן בית אבטינס דברים פשוטין הן. **בר** קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב. מאי מעשה הכתב (כן) שהיה נוטל ה׳ קולמוסין בה׳ אצבעותיו ואם היתה תיבה של ה׳ אותיות כותבה בבת אחת. **כל פעל ה׳ למענהו.** פי׳ פעל ה׳ ונתן חכמה לזה יזהר מזה, למענהו,